

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

(א) צ"מ לב. (ב) ז"ל אי
ה' סולס ס'ו. (ג) ויקרא
כא. (ד) דברים כג.
(ה) ויקרא י. (ו) שמואל
כה. (ז) ויקרא טו. (ח) ז"ל
ובים השביעי משבות למען
יתח שוך וממוקד.
(ט) רש"י מ"ו.

תורה אור השלם

- איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו בני ישראל ואת השבת תשמרו כיום ראשון ויום ראשון יום ראשון.
- את שבתתי תשמרו ומוקדשי תיראו בני ישראל יום ראשון יום ראשון.

גליון הש"ם

גמי יכול יהא בני בית המקדש דוחה שבת. עיין פטורות דף טו ע"ג רש"י ד"ה אין בנין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא מהא דעלמא קאי ולא פריך. והא תנא בעלמא גמר לאוי וכו'. (ב) תוס' ד"ה (ג) וקדש (ה) טעמא וכו' ה"א דמי דלהביו אל"ת ועשה לכא כו'.

מוסף רש"י

אני ה' כולכם הייבים בעלמא קאי ולא פריך. לך ירא את אריך, אני ארון לשיתכם, והא אמר לך צדק עבור על דברי הלל שבת, אל תשמע לו (ברא' ב.ב.), ומקדשי תיראו כולכם הייבין בכבודי. אתם ומקדש ימיכם בכבודי שיהיה עלי השבת (שבושטו:).

לאו דמחמר. אחר צהמה שהוא בלאו דלא תעשה כל מלאכה אמה ובהמתך (שמות כ) וזהאי לאו ליכא כרת דלא בעיד מעשה בגופיה וכמו"ד צ"פ מי שהשקיך (שבת דף קנד). המחמר אחר צהמתו צצנת פטור: **ואפ"ה לא דחי**. בתמיה: **ולגמרי מהכא**. דלא דחי אפילו לאו גרידא: **וכי סימא שאני לאוי דשבת**

דחמירי. דקיי"ל (עירובין דף טו): מחלל שבת כעוד עבודת כוכבים ומשום הכי אפי' לאו גרידא לא דחי ומנייהו לא גמרינן: **והא סגא בעלמא קאי ולא פריך**. והא אשכחן תנא בעלמא דליף שאר לאוי כגון לאו דלא יטמא דכהן ולאו דלא תוכל להתעלס(י) מלאו דשבת לחומרלא ולא פרכין שאני לאוי דשבת דחמירי: **אמר לו אביו**. לכהן: **היטמא**. צבית הקצרות להשיב אצרה או שהיתה עומדת במוך ואמר לו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל איש אמו ואביו וילפינן לאו דטומאה ולאו דהשבת אצרה מלאוי דשבת: **אלא**. לעולם דחמירי ליה שחוט לי בשל לי ופ"ה לא איצטרין עליה(י) דאיכא למיפוך מה להנך שחוט פ"ה שכל לי שכן הכשר מנחה צלילול שבת צעקרת לא תעשה הוא מקיים עשה דכבוד וזכו הכשר קיומו ואי אפשר לקיימו בלא עקירת לאו הלך אי לא כחז את שבתותי תשמורו ה"א ליכא אצלו ייצום לא זה בלצד הכשר קיום העשה שהרי יכול לחלוק ולה יעקור לאו של ערוה ולא איצטרין עליה: **מאי לאו צנונה וסוסה**. איצטרין למיטר אף על גב דלא מלאכה הוא ואיכא כרת אי לאו דאשמועינן ה"א אתי עשה דועשו לי מקדש(י) ודחי לאו דשבת: **והא תנא בעלמא(א)** גמרי. לאוי דטומאה והעלם אצרה מלאוי דשבת ולא פריך: **תיפוק לי מהסו**. מאיש אמו ואביו תיראו להכשר מנחה הוא ולא דחי למיה לא מנייהדר למכתב הכא את שבתותי תשמורו אלא צהדיא דלא דחי אמרינן דחיי אס כן איצטרין עליה: **נאמר שמירה צצנת ומורה במקדש**. והקישן הכתוב בצפוק אחד: לא

לידמי כדאמר צפוק אלו מציאות (צ"מ דף טז). דה"א אי לאו קרא לידמי ל"ת ועשה מהאי טעמא וי"ל דעשה ל"ת דקיל ה"א לידמי אכל ל"ת שיש צו כרת לא ה"א דחיי(י) ולהכי ל"ת ועשה ליכא למידק הא בעלמא דחי כדדייק אלא תעשה שיש צו כרת דדוקא ל"ת שיש צו כרת דכלאו קרא ה"א

לאו דמחמר ואפי' הכי לא דחי אלא דקיימא לן דאתי עשה ודחי לא תעשה ליגמר מהכא דלא לידמי וכ"ת שאני לאוי דשבת דחמירי והא תנא בעלמא קאי ולא פריך דתניא יוכל אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל י איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו(ב) כולכם הייבין בכבודי אלא משום דאיכא למיפוך מה להנך שכן הכשר מצוה אלא סד"א תיתי מבנין בית המקדש דתניא(ג) ייכול יהא בנין בית המקדש דוחה שבת ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו כולכם הייבין בכבודי מאי לאו בבונה וסותר וטעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי לא לאו דמחמר ואפילו הכי לא דחי ולא דקיימא לן דאתי עשה ודחי ל"ת ליגמר מהכא דלא דחי וכ"ת שאני לאוי דשבת דחמירי והא תנא בעלמא קאי ולא קא פריך דתניא יוכל אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר יכול ישמע לו תלמוד לומר איש אמו ואביו תיראו וגו' כולכם הייבים בכבודי אלא משום דאיכא למיפוך מה להנך שכן הכשר מצוה הכשר מצוה תיפוק לי מהתם אין הכי נמי ואת שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו למה לי מיבעי ליה לכדתניא יוכל יתיירא אדם ממקדש תלמוד לומר את שבתותי תשמורו ואת מקדשי תיראו נאמרה שמורה בשבת ונאמרה מורה במקדש מה שמורה האמורה בשבת לא

הראש שמה הקפה ומפסח ה' קשה ומידי אמאי איצטרין קרא כיון דבעלמא דחי דק"ד למילף לענין שבת מכבוד אכז ואם דלא דחי וה"א דצצנת לא דחי אע"ג דבעלמא דחי: **ניגמור מהכא ד"ה**. דחיי. משמע דאי איירי צשמיטה וצישול ויחא ומימה דמנא ליה לתנא לאוקמי קרא צשמיטה וצישול ולא דחי אפילו לאו גרידא וי"ל דדייק תנא מדלא אשמועי קרא צצנת דליכא אלא לאו גרידא דלא חיה אתי למיטעי וא"ת והיכי נגמר מהכא דלא דחי דלמא שאני הכא דחיי עשה ולא תעשה דהא כתיב(י) (למען ירחו שורך וחמורך וציוס השביעי תשבות) ומש"ה הוא דלא דחי אכל לאו גרידא לעולם נילף מכלאים צליות דחיי ור"י דעשה דכבוד הו"ל ועדיף כולי האי דהוקש כבודם לכבוד המקום חשיב עשה דשבת כפרה ליתיה לגמרי והוי כמאן דליכא אלא לאו גרידא וכמו כן עשה דמקדש ועשה דבת כהן עדיפי מעשה דשבת משום מורה ומשום כפרה דבת כהן וא"ת מנלן דלא דחי עשה דכבוד אפי' לאו גרידא דהא שבת טומאה והשבת אצרה כולוהו עשה ולא תעשה ויניהו וי"ל כיון דגלי לן קרא דלא חילמא לן טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום דלמא שאני הכא דחיי עשה ולא דחי אפילו לאו גרידא נילף מכלאים צליות דחיי ור"י דקשה דמשמע דאי איירי צשמיטה וצישול יחא ליה והלככה כ"ש דקשה טפי דהיינו יליף דהייטמא ולא תחזיר דליכא כרת משבת דליכא כרת דהתם לא דחי הכא דחי אע"ג דליכא לאו ועשה משום דהוקש כבודם ויש לומר כיון דגלי קרא דגרע מעשה דעלמא דבעלמא דחי לאו שיש צו כרת והאי לא דחי תו לא מהני טעמא דהוקש כבודם לכבוד המקום: **ישבן הבשר מצוה**. פירוש דקונטרס לעולם צשחוט לי בשל לי והא בעלמא דחי מ"מ לא נילף מהכא לידמי עשה דייצום לאו דלחות אשה משום דליכא למיפוך שכן הכשר מנחה דאי אפרש לך לקיים הכבוד בלא דחייית הלאו דאפרש לך לקיים שאין עולה לייצום אין עולה לחלילה ולקמן צפ"ב (דף כ. וסו) ילפי' מקרא ועוד אמרי' צהדיא שמעתא(דף דף כה). דלא חשיבין גבי יצום אפרש לקיים שניהם ע"י חליפה משום דחלילה צמקום ייצום לאו מנחה היא(י) (ועוד דלקמן לפי האמת דליכא קרא בכלאים ל"ל קרא כיון דהכשר מנחה דחיי אפי' ל"ת שיש צו כרת) ועוד דמסקינן דשום מקום אין עשה דוחה ל"ת שיש צו כרת משמע אפילו צהכשר מנחה ולקמן דפריך הכשר מנחה תיפוק לי מהתם דפי' הקונט' תיפוק לי מהתם מכבוד דחי ילפינן דבעלמא דחי איצטרין למיכתב גבי מקדש דלא דחי וימיהו הא איכא למימר אף על גב דבעלמא דחי גבי מקדש ה"א דלא דחי אלא דחי דבעלמא איצטרין מילה ופסח ותמיד וכן אומר מהר"י ונראה לר"י וכן פירש רבינו חננאל דכלאו דמחמר מוקי לה ומכאן לאו דחיי ונלף דלא לידמי לאו גרידא דמה לכבוד שכן הכשר מנחה משום דמחמר וממנא ומנייה מלהחזיר אצרה כדי להביא גזילות לאצו צשעת דחייית הלאו אין מחלילו ומלצישו אכל בעלמא דבעיד גוף המנחה ילפינן מכלאים צליות דחיי ור"י דכבוד אכז אפי' עוסק בגוף מנחה לא דחי דכל ענין קא פסיק שלא ישמע לו והיינו משום דכרוב ענייני כבוד רגילים להיות על ידי הכשר מנחה קאמר רחמנא דלא דחי ככל ענין והשתא לקמן פריך שפיר הכשר מנחה תיפוק לי מהתם דלא דחי ואם אינו ענין להכשר מנחה תיניהו ענין לגוף מנחה: יוכל

כב א מ"י פ"ח מהל' בית המדרה הלכה יב:

תוספות ישנים

דחי דאדרבה מסבא אימ לן למימר דאין עשה דוחה ל"ת שיש צו כרת אלא ה"ק ואת שבתותי תשמורו מיותר להשמיעו הא בעלמא דחי דאי אמרינן בעלמא לא דחי לשמוק קרא משכמותי תשמורו ואלא דיענא דלא דחי מסבא אלא ודאי מייחר קרא לאשמעינן דבעלמא דחי. וי"ל להקט"י מתי ענא לעיל דאמרין מתי מפסח ומילה ולא אמרינן מדאצטרין. והכא אמרינן מדאצטרין. וי"ל דשאני לעיל דפסק ומילה היתירא הוא זה לא דיעין מסבא אכל הכא דחתי קרא לאיסורא אין לומר ניג' מתי דאיכא לשמוק קרא מיניה דלעולם ויהא מסבא דאין עשה דוחה ל"ת שיש צו כרת. וא"ת איכא מתי האי דקאמר לעיל יוכל יהא כבוד אכז וחס דוחה שבת מינין לומר כן כיון דלא דיעין קרא דחתי שבתותי תשמורו ולא לעולם בלא פסוק יש לנו לומר דלא דחי. ופי' רבי יוסף קאמן (א) דיענא הפי יכל יהא כבוד אכז וחס דוחה את השבת דיענא עליה להיטירה מה להלן יצום אף כאל יצום. וימנא הכי נאמר כאל עליה ונאמר עליו בלא מה להלן ערוה אף כאל ערוה וקאמר רחמנא (דברים כה) ה' ימנא בנא עליה וילף מיניה בעלמא (ידמי ל"ת שיש צו כרת) ת"ל את שבתותי תשמורו ומאח שבתותי תשמורו דמשמע הא בעלמא דחי ומדאצטרין עליה ודאי דעליה לאיסורא: אלא לאו דמחמר. וא"ת למה ס"ד למימר צשחוט לי בשל לי מעיקרא יותר מכלאו דמחמר. וי"ל משום דמחיב שבתותי תשמורו דמשמע דבעיקר שמירה איירי והיינו במלאכה שנגופו דהיינו שחוט לי בשל לי אכל לאו דמחמר אינו אלא מלאכה צמלתו: ויתו הכא פריך למה לי עליה הא שחוט כל לומר דאף ממליצה פטורה:

(א) נראה ד"ל דחי קאמר יוכל יהא וכו'.

